

**Зовнішнє незалежне оцінювання 2015 року
з української мови і літератури (додаткова сесія)**

**Схеми оцінювання відкритих завдань з короткою відповіддю
(читання й аналіз тексту «Вацлав Гавел – єдина людина у світовій
історії...») з української мови (поглиблений рівень)**

ЗАВДАННЯ № 67		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
Доберіть до тексту заголовок. Укажіть, що Ви в ньому відобразили: тему чи основну думку тексту.		<p><i>Заголовок, який відображає тему тексту:</i> «Янгол торжества демократії» або «Блискуча роль президента Вацлава Гавела».</p> <p><i>Заголовок, який відображає головну думку автора: «Політика може бути моральною!» або «Президент Гавел – моральний орієнтир нації».</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>Запропоновано заголовок, що відображає <i>тему</i> тексту. При цьому в такому заголовку обов'язково є вказівка на заслуги Гавела-політика на посаді президента Чехії, а саме на успішне втілення ним у життя країни демократичних ідеалів як загальну засаду його діяльності (безболісне подолання шляху реформ, відродження суспільних відносин, заснованих на приватній власності, змагальності й конкуренції, вступ країни до НАТО, обрання курсу на входження до Євросоюзу тощо).</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано заголовок, що відображає <i>головну думку автора</i> тексту. При цьому в такому заголовку обов'язково є вказівка на погляди, викладені В. Гавелом в есе «Політика і сумління», якими він керувався у своїй політичній діяльності, у тому числі на посаді президента</p>	Виконано обидві умови завдання
1	<p>Запропоновано заголовок, який стосується <i>теми</i> тексту, однак у ньому ідеться лише про якісь окремі заслуги Гавела як президента (наприклад, безболісне подолання шляху реформ, відродження суспільних відносин, заснованих на приватній власності, змагальності й конкуренції, вступ країни до НАТО, обрання курсу на входження до Євросоюзу тощо), тоді як про успішне втілення в життя демократичних ідеалів як загальну засаду його діяльності не згадано.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано заголовок, який стосується <i>головної думки</i>, однак у ньому не відображено погляди, якими</p>	Умову завдання виконано частково

	<p>В. Гавел керувався у своїй політичній діяльності, у тому числі на посаді президента (а саме його глибокого переконання в обов'язковій моральності політики й політиків).</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано вдалий заголовок, який указує на тему, однак його означено як такий, що вказує на основну думку.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано вдалий заголовок, який актуалізує основну думку, однак його означено як такий, що вказує на тему.</p>	
0	<p>Дібрано заголовок, який не відображає теми тексту.</p> <p>АБО</p> <p>Дібрано заголовок, що викривляє головну думку автора.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано заголовок, який стосується часткової, не головної теми чи ідеї тексту.</p> <p>АБО</p> <p>Заголовок не дібрано</p>	

ЗАВДАННЯ № 68		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Чому, на Ваш погляд, автор тексту і письменник Томаш Ржезач дають цілком протилежну інтерпретацію фактів про родину Вацлава Гавела (рядки 12–21)?</p>		<p><i>Колишні громадяни ЧССР, до яких належав і Томаш Ржезач, зазнали руйнівного впливу на їхню свідомість радянської пропаганди, яка людей не робітничо-селянського походження – інтелігентів, підприємців, діячів культури тощо – називала не інакше як експлуататорами трудящих. Томаш Ржезач, повідомивши в інтерв'ю празьким газетам про те, що Вацлав Гавел народився в сім'ї «зажерливих мільонерів», сказав те, чого й очікували від нього охочі до сенсацій журналісти. Факт далеко не робітничо-селянського походження знаного письменника й громадського діяча мав, на їхню думку, скомпрометувати Гавела й «підіграти» хворобливий інтерес до нього обивателів із пострадянською свідомістю. Натомість автор тексту, людина іншого мислення, інтерпретує цей факт у протилежний спосіб: те, що Вацлав Гавел належить до сім'ї, яка багатьма добрими справами прислужилася благу всієї країни, є ще одним штрихом до його портрету як істинного інтелігента й демократа.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання змісту відповіді	Зауваги
2	<p>У відповіді прямо чи опосередковано є таке:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) указано, що письменник Томаш Ржезач в інтерв'ю журналістам назвав родину Вацлава Гавела «зажерливими мільонерами», що, на його думку, мало б компрометувати відомого письменника й громадського діяча і тим претендувати на сенсаційність; 2) згадано, що причиною такої негативної інтерпретації факту не робітничо-селянського походження Гавела було те, що Томаш Ржезач належав до людей з пострадянською свідомістю, тобто свідомістю, яка сформувалася в них за життя в ЧССР; 3) наголошено, що думка автора тексту щодо непролетарського походження Вацлава Гавела є протилежною інтерпретації цього факту Томашем Ржезачем; 	<p>Умови завдання виконано повністю</p>

	4) зазначено, що для автора тексту цей факт є ще одним штрихом до портрету Гавела як істинного інтелігента й демократа.	
1	<p>Указано, що 1) Томаш Ржезач в інтерв'ю журналістам назвав родину Вацлава Гавела «зажерливими мільйонерами», що, на його думку, мало б компрометувати відомого письменника й громадського діяча і тим претендувати на сенсаційність, АЛЕ не пояснено, чому далеко не робітничо-селянське походження могло компрометувати Гавела, а також у яких колах ці факти його біографії мали сприйматися негативно; 2) думка автора тексту щодо непролетарського походження Вацлава Гавела є протилежною інтерпретації цього факту Томашем Ржезачем, АЛЕ не пояснено, у чому саме ця думка полягає.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано вичерпне пояснення лише того, чому Томаш Ржезач дав В. Гавелу негативну характеристику.</p> <p>АБО</p> <p>Запропоновано вичерпне пояснення лише того, чому автор тексту дав В. Гавелу характеристику, протилежну тій, яка запропонована Томашем Ржезачем.</p>	Умови завдання виконано частково
0	<p>Не розкрито у відповіді причини того, що автор тексту і письменник Томаш Ржезач дають цілком протилежну інтерпретацію фактів про родину Вацлава Гавела.</p> <p>АБО</p> <p>У відповіді допущено фактологічні помилки.</p> <p>АБО</p> <p>Указано на такі причини відмінної інтерпретації фактів життя Гавела різними авторами, які є занадто загальним (наприклад, <i>тому що Вацлав Гавел був дуже різнобічною особистістю</i> і под.).</p> <p>АБО</p> <p>Відповіді немає</p>	

ЗАВДАННЯ № 69		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Чим, на думку автора, зазвичай супроводжується докорінне реформування країн? Які риси характеру Вацлава Гавела як лідера допомогли Чеській Республіці порівняно безболісно подолати період реформ?</p>		<p><i>На думку автора, зазвичай докорінне реформування країн супроводжують такі явища, як гіперінфляція, тотальне безробіття, розгул злочинності, масові страйки й демонстрації. Чеській Республіці порівняно безболісно вдалося пройти цей період, чому значною мірою сприяв Вацлав Гавел як керівник нової країни, для якого були притаманні такі риси характеру, як демократизм і водночас твердість духу й віра у свої переконання, виваженість, моральність, чесність, працелюбство, готовність брати на себе обов'язки, виняткова відповідальність за свої дії й слова.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>Указано, що, на думку автора, докорінне реформування країн зазвичай супроводжують такі явища, як гіперінфляція, тотальне безробіття, розгул злочинності, масові страйки й демонстрації, яких Чеській Республіці вдалося певною мірою уникнути завдяки «талантам» Вацлава Гавела, для якого були характерні виняткові моральні й ділові якості (демократизм, твердість духу, віра у свої переконання, виваженість, моральність, чесність, працелюбство, готовність брати на себе обов'язки, виняткова відповідальність за свої дії й слова тощо)</p>	Виконано умову повністю
1	<p>Названо явища, які, на думку автора, зазвичай супроводжують процес реформування країн, й акцентовано увагу на тому, що Чехії вдалося значною мірою уникнути таких проблем завдяки таланту президента, але не вказані риси характеру Гавела як лідера, керівника.</p> <p>АБО</p> <p>Названо лише деякі (не всі) явища, які, на думку автора, зазвичай супроводжують процес реформування країн, і лише деякі риси характеру Вацлава Гавела як лідера.</p> <p>АБО</p> <p>Названо й схарактеризовано риси характеру Вацлава Гавела, які допомогли йому провести реформи в країні відносно безболісно, АЛЕ нічого не сказано про кризові явища, які зазвичай характеризують реформи в країнах.</p>	Виконано умову частково

0	<p>Названо кризові явища, що супроводжують реформування країн, які не згадані в тексті, указано на такі особистісні якості Вацлава Гавела, які не пояснюють, чому йому як лідеру вдалося провести реформування Чехії відносно безболісно.</p> <p>АБО</p> <p>Відповіді немає</p>	
---	---	--

ЗАВДАННЯ № 70		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Чому автор уживає слово <i>вада</i> в лапках у фразі «До Празької весни влада ЧССР крізь пальці дивилася на цю <u>«ваду» творів молодого драматурга й публіциста»</u> (рядки 29, 30)? Укажіть цю «ваду».</p>		<p><i>Автор бере слово вада в лапки, щоб читач зрозумів: «повна невідповідність художніх творів Вацлава Гавела партійному принципу соціалістичного реалізму» є вадю лише з погляду тоталітарної влади ЧССР. Така оцінка є упередженою й необ'єктивною. Об'єктивною й чужою провладним поглядам автор уважає оцінку авторитетної літературної критики, компетентної в питаннях художньої творчості. Ця ж критики визнала художні твори Вацлава Гавела винятково талановитими.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>Розтлумачено, що вживання в тексті слова <i>вада</i> в лапках засвідчує: 1) автор тексту не вважає справедливою оцінку літературних творів за їх відповідністю партійному принципу соціалістичного реалізму, яка була єдиною визначальною в ССРСР та в інших тоталітарних країнах, у тому числі й у ЧССР; натомість авторитетною він визнає фахову оцінку літературної критики; 2) автор заперечує провладну негативну оцінку літературних творів Вацлава Гавела і пристає до думки літературної критики щодо цих творів як винятково талановитих. Чітко вказано, що «вадою» є «повна невідповідність художніх творів Вацлава Гавела партійному принципу соціалістичного реалізму»</p>	<p>Умову завдання виконано повністю</p>
1	<p>Указано, що розуміється в тексті під поняттям «вада», і пояснено зміст цього поняття в інтерпретації пропартійної критики, АЛЕ не розтлумачено причину вживання слова <i>вада</i> в тексті в лапках. АБО Пояснено, чому автор бере слово <i>вада</i> в лапки, АЛЕ не визначено змісту такого слововжитку</p>	<p>Умову завдання виконано частково</p>
0	<p>Запропоновано відповідь, яка не пояснює сутності питання. АБО Запропоновано пояснення, яке суперечить текстовому матеріалу. АБО Відповіді немає</p>	

ЗАВДАННЯ № 71		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
Що в першому новорічному зверненні Вацлава Гавела до своєї країни є, на Ваш погляд, принципово іншим порівняно з промовами вождів тоталітарної доби (рядки 56–63)?		<i>Вожді тоталітарної доби у своїх промовах цинічно хвалилися міфічними успіхами, хоча такі були неможливі в країні з відсталою економікою й проблемами зі свободою слова. На противагу цьому президент Вацлав Гавел у першій новорічній промові звернувся до країни зі словами гіркої правди про її вкрай неефективну економіку, забруднене довкілля й, що гірше, забруднене моральне середовище. Цим він продемонстрував принципово іншу якість влади, коли вона говорить суспільству правду, у такий спосіб показуючи, що треба зробити на шляху до оновлення.</i>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	Указано, що в першому новорічному зверненні до країни Вацлав Гавел сказав слова гіркої правди про її економічний і моральний стан, продемонструвавши цим самим відкритість і правдивість нової влади, що було принципово іншим порівняно з цинічними промовами тоталітарних вождів, які приховували від людей правду про справжній стан речей у країні, де панувала неефективна соціалістична економіка й була відсутня свобода слова. Акцентовано також переваги відкритості й правдивості влади: саме правда показує суспільству шлях до оновлення	Умову завдання виконано повністю
1	Указано, що в першому новорічному зверненні до країни Вацлав Гавел вимовив слова гіркої правди про її економічний і моральний стан, продемонструвавши відкритість і правдивість нової влади, що було принципово іншим порівняно із цинічними промовами вождів тоталітарної доби, які приховували від людей правду про справжній стан речей у країні, де панувала неефективна соціалістична економіка й була відсутня свобода слова, АЛЕ не згадано про переваги відкритості й правдивості влади як способу вказати суспільству шлях до оновлення. АБО Зазначено, що принципово іншим у першому новорічному виступі Вацлава Гавела є те, що він звернувся до країни зі словами гіркої правди про	Умову завдання виконано не повністю

	економічний і моральний стан суспільства, а також згадано про переваги відкритості й правдивості влади, АЛЕ не пояснено, якій якості влади тоталітарної доби протиставлено правдивість і відкритість президента Вацлава Гавела як представника нової влади.	
0	Не пояснено, що саме в першому новорічному зверненні Вацлава Гавела до своєї країни є принципово іншим порівняно з промовами вождів тоталітарної доби. АБО Відповіді немає	

ЗАВДАННЯ № 72		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
<p>Чому саме Вацлаву Гавелу, письменнику й громадському діячеві, а не професійному політику судилося стати першим президентом країни, яка обрала шлях демократичних перетворень?</p>		<p><i>У тоталітарному суспільстві неможлива чесна політика, тому виразниками демократичних прагнень суспільства стають «в'язні сумління». Найчастіше це письменники-гуманісти, такі як Вацлав Гавел і згаданий у тексті Звіад Гамсахурдіа. За словами автора, після «Оксамитової революції» чеське суспільство прагнуло мати перед собою виважений моральний орієнтир, і Вацлав Гавел, який мав «абсолютно беззаперечний авторитет», якнайкраще відповідав цим прагненням людей. Йому довіряли як талановитому автору творів, заборонених у часи «закручування гайок», послідовному борцеві за демократію й права людини, як автору відомого есе «Політика і сумління», у якому автор доводив, що політика може і має бути моральною, нарешті, як прихильнику прискороного відродження суспільних відносин, заснованих на приватній власності, змагальності й конкуренції.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>Пояснено, чому в тоталітарних країнах не професійні політики, а «в'язні сумління», передусім письменники-гуманісти, мають найбільшу довіру від людей й у часи демократичних перетворень обираються ними до найвищих органів влади. Ім'я Вацлава Гавела наведено як приклад цього, також згадано ім'я Звіада Гамсахурдіа.</p> <p>Пояснено, чому після Оксамитової революції керувати новою країною й визначати її шлях до демократії було довірено саме Вацлаву Гавелу, а на підтвердження думки названо деякі факти з його діяльності як письменника, громадського діяча й публіциста</p>	Виконано обидві умови
1	<p>Указано, чому саме Вацлаву Гавелу було довірено керувати новою країною й визначати її шлях до демократії із наведенням на підтвердження думки фактів його діяльності як письменника, громадського діяча й публіциста, АЛЕ не наведено задовільного пояснення того, чому не професійні політики, а «в'язні сумління» й передусім прогресивне</p>	Виконано одну з умов

	<p>письменництво користуються найбільшою довірою людей у посттоталітарних країнах й обираються ними до вищих органів влади, не згадано в цьому зв'язку імені Звіада Гамсахурдіа.</p> <p>АБО</p> <p>Пояснено, чому не професійні політики, а «в'язні сумління» й передусім прогресивне письменництво користуються найбільшою довірою людей у посттоталітарних країнах й обираються ними до вищих органів влади, зокрема для прикладу згадано імена Вацлава Гавела й Звіада Гамсахурдіа, АЛЕ визначено, чому саме Вацлаву Гавелу було довірено керувати новою країною й визначати її шлях до демократії й не наведено на підтвердження міркувань фактів його діяльності як письменника, громадського діяча й публіциста</p>	
0	<p>Не надано задовільної відповіді.</p> <p>АБО</p> <p>Відповіді немає</p>	

ЗАВДАННЯ № 73		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
Що, на Вашу думку, мала на увазі Мадлен Олбрайт, називаючи Вацлава Гавела «янголом торжества демократії» (рядок 81)?		<i>На мою думку, Мадлен Олбрайт мала на увазі те, що Вацлав Гавел став для новонародженої Чеської Республіки тим, чим є янгол-охоронець для немовляти. Упродовж двох термінів президентства йому вдалося зберегти й примножити демократичні здобутки Оксамитової революції, зокрема вивести країну з членства у Варшавському договорі й привести її в НАТО, накреслити для неї шлях розвитку в напрямку до членства в Європейському Союзі.</i>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	Зроблено припущення, що Мадлен Олбрайт мала на увазі блискучо виконану роль Вацлава Гавела як першого президента молодого Чеської Республіки. За два терміни свого перебування на посаді президента новоствореної країни він, подібно до янгола-охоронця, зумів зберегти, відстояти й примножити здобутки Оксамитової революції: саме Вацлав Гавел вивів країну з членства у Варшавському договорі й привів її до НАТО, а також указав країні шлях до Європейського Союзу, утвердив у своїй країні демократичні цінності	Умови завдання виконано повністю
1	У поясненні вислову Мадлен Олбрайт акцентовано увагу на аналогії між роллю Вацлава Гавела у збереженні й примноженні молодого Чеською Республікою здобутків Оксамитової революції та роллю янгола-охоронця для немовляти, АЛЕ не згадано, які факти з тогочасної історії Чехії можна вважати свідченнями цього	Умови завдання виконано частково
0	Не прояснено метафоричний зміст висловлення Мадлен Олбрайт, а лише запропоновано обтічні міркування про важливість демократії тощо. АБО Відповідь неправильна. АБО Відповідь відсутня	

ЗАВДАННЯ № 74		ЕТАЛОННА ВІДПОВІДЬ
У чому, на Вашу думку, своєрідність Вацлава Гавела як письменника, як громадського діяча і як політика?		<p><i>Своєрідність Вацлава Гавела як письменника визначає прагнення філософського осмислення питань свободи, моралі, моральності влади, а разом із тим – сучасність його художнього мислення, творчий пошук нових форм вираження: це й драми в дусі театру абсурду, і пошуки в царині експериментальної поезії.</i></p> <p><i>Як громадський діяч Гавел вирізняється послідовністю у відстоюванні демократичних цінностей, передусім у захисті прав людини.</i></p> <p><i>Вацлав Гавел увійшов в історію як політик, який на власному прикладі довів справедливість висловленої ним самим думки: політика може й має бути моральною.</i></p>
Кількість балів	Критерії оцінювання	Зауваги
2	<p>У визначені своєрідності Вацлава Гавела як письменника вказано на філософське осмислення ним питань свободи, моралі, влади, сучасність його художнього мислення, творчий пошук ним нових форм вираження. Відповідь містить посилання на драми в дусі театру абсурду й пошуки в царині експериментальної поезії.</p> <p>Відзначено своєрідну рису Вацлава Гавела як громадського діяча: він був послідовним борцем за демократичні цінності, за права людини.</p> <p>Своєрідною рисою Вацлава Гавела як політика названо втілення на практиці задекларованого ним принципу моральності влади</p>	Виконано всі умови
1	<p>Наведено приклади з різноманітних сфер діяльності Вацлава Гавела, що ілюструють своєрідність його як письменника, громадського діяча й політика, але відсутні пояснення наведених фактів.</p> <p>АБО</p> <p>Пояснено, у чому своєрідність Вацлава Гавела як письменника, громадського діяча і політика, але НЕ наведено прикладів на підтвердження викладеної думки</p>	Виконано одну з умов

0	НЕ пояснено, у чому своєрідність Вацлава Гавела як письменника, громадського діяча і політика, НЕ наведено факти, які б свідчили про це. АБО Відповіді немає	
---	--	--

Ухвалено предметною фаховою комісією з української мови
при Українському центрі оцінювання якості освіти
10 червня 2015 р.